

Veress Márton: A karszt – BDF Természetföldrajzi Tanszék, Szombathely, 2004. 215. old.

Napjainkra az Aggtelek környéki barlangoktól kezdve a dél-kínai toronykarsztokig számos felszíni és felszín alatti karsztjelenség vált a Világörökség részévé. Magyarországon és számos más országban is emberek milliói számára a karsztvíz jelenti az életet elemet. Ezek a tények azt jelzik, hogy a karsztok megismerése és tanulmányozása ma is fontos feladat. VERESS M. fenti c. munkája ehhez a megismerési folyamathoz kíván hozzájárulni. Hazánkban JAKUCS L.: A karsztok morfogenetikája (1971) és ZÁMBÓ L.: A karsztosodó kőzetek alakzata (In: BORSY Z.: Általános természetföldrajz, 1993) c. munkái óta bizony megérett az idő egy újabb összefoglaló jellegű könyv megjelentetésére.

VERESS Márton könyvének címlapjáról trópusi sziget-hegyek és egy bakonyi barlang gömb-üstjeiről készült térkép tekintenek az olvasóra, ezzel is sejtetve, hogy a könyv elsősorban karsztmorfológiával foglalkozik. Valóban ez a munka vezérfonala, és a terjedelem szabta korlátokból adódóan a karsztudomány többi ágát inkább csak érintőlegesen, a felszíni és felszín alatti formák leírásához és kialakulásuk megértéséhez szükséges szinten tárgyalja a szerző. E „járulékos” fejezetek között viszonylag hangsúlyosan szerepel a karsztosodás „legrényegét”, az oldódást bemutató rész, míg a földtani és hidrológiai tényezők esetében csupán tömör áttekintést ad a szerző.

Ez után következik a karszt típusok c. fejezet, amely akár a mű végén is szerepelhetne egyfajta összefoglalásként. Itt számos különféle szempont szerint felállított karszt típus ismertetünk meg, amelyek ilyen részletességgel nem szerepeltek még a korábban említett összefoglaló munkákban. Erre a fejezetre különösen – de az egész könyvre is – jellemző az a tárgyalásmód, hogy VERESS M. nem feltétlenül a saját elképzeléseit kívánja előtérbe helyezni, hanem szakirodalmi forrásokkal megjelölve egymás mellé állítja a különféle karsztkutatók elgondolásait, osztályozásait, amelyek olykor átfedik egymást, néha talán ellentmondásokat is felvetnek. Így ez a rész nem könnyű olvasmány, viszont a gondolkodásra, egyeseket talán vitára készítő megállapítások hozzájárulhatnak a téma mélyebb megértéséhez.

A könyv leghangsúlyosabb része a karsztformák általános morfológiai és genetikai jellemzését adja. A karszt kutatással foglalkozó szerző érthető módon részletesen (de kellő önmérséklettel) tárgyalja az oldásos karsztformákat. E témakörben külön említésre érdemes, hogy magyar nyelven először szerepel egy karsztokról szóló összefoglaló könyvben az a megfigyelés, hogy a szél is szerepet játszhat a karrosodás folyamatában. Ugyanakkor a karrok csoportjait bemutató táblázattal kapcsolatban némi hiányérzet marad az olvasóban amiatt, hogy a feltüntetett többnyire német vagy angol eredetű szakkifejezések közül soknak hiányzik a magyar megfelelője (bár tisztában vagyok azzal, hogy sok karsztforma esetében nem létezik elfogadott, egységesen használt magyar kifejezés). Korábbi földrajzos/geomorfológus szerzők tollából származó hazai munkákhoz képest VERESS M. meglehetősen részleteséggel elemzi a barlangok kialakulását, kis- és nagyformáit, így ebből a szempontból akár hiánypótlónak tekinthető e könyv, és ugyanez elmondható a kiválások típusaival foglalkozó fejezetről is.

A karsztok kutatásáról és társadalmi vonatkozásairól szóló részek inkább csak jelzésszerűek és az egyes témakörök fontosságára igyekeznek felhívni a figyelmet, hiszen ezen rövid fejezetek kidolgozásai akár önmagukban is megérnének egy-egy könyvet.

Az eddig elmondott tartalmi szempontok mellett fontos kiemelni, hogy a könyvben feltehető témérdek fénykép és ábra (többségük saját szerkesztésű) hozzájárul a leírtak jobb megértéséhez és egyben tükrözi azt a kutatói háttérrel és rengeteg utazást a világ legkülönfélébb karsztvidékein, amelyek a szerző „karszt-látását” megalapozták. A tömör, szikár stílus és a fő fejezetek részletező jellege alapján elsősorban a karsztmorfológiában elmélyedni kívánó, tudományos igényű olvasónak ajánlhatjuk ezt a könyvet, legyen az akár „kivülálló”, akár érdeklődő hallgató, vagy maga is a témakör oktatója, kutatója.

TELBISZ TAMÁS